

EL PI FLORIT

del bosc de "Can Vilar de Vallgorguina" (*)

(*Pinus pinea* L. v. *florida* de Barn., var. nova)

PER

JOAQUÍM M.^a DE BARNOLA

Els forasters que anys enrera s'haguessin trovat per qualsevol motiu a la vila de Vallgorguina l'endemà de la diada de Pasqua de Resurrecció, haurien pogut fixar-se, que al devallar el jovent de dita vila del tradicional aplec a l'ermita de «Ntra. Sra. del Corredor», duia uns branquillons de pi, quals fulles en sa meitat superior lluían una viva color groga, que feia curiós i elegant contrast amb el vert esmeragda de la part inferior. ¿D'on eixien aquelles gaies branques? ¿D'on els hi venia tenir aquelles virolades fulles? Haurien cregut que per divertiment les havien ficat en un pot de groc de crom o de cadmí. Mes segons llur testimoni eren rames del *pi florit* del bosc de can Vilar.

Una excursió al indret on se troba el bosc anomenat, avui propietat del distingit diputat provincial pel districte, D. Pius de Valls, les darreres vacances de Nadal, em permeteren recullir qualques dades, examinar l'arbre, conegut en tota l'encontrada, i emportar-me per a un detingut estudi branques i fruits del celebrat *pi florit*.

Es aquest un peu de *pi ver* (*Pinus pinea* L.), que porta bona marxa en son creixement, en ple període de desenrotllo, mercès a trobar-se aïllat d'altres arbres, prò que temps enrera tingué, segons sembla, la vegetació un xic migrada, ofegat per altres arbres germans; doncs al aterrar el bosc, ara farà uns vinticin anys, trovant-lo els llenyataires esllanguit i grog el deixaren com una raresa, i qui sab si'l respectaren per saber que ja havia cridat l'atenció als veïns de Vallgorguina. Tal com avui es presenta als ulls de l'observador, aïllat, amb

(*) V. Butll de l'Inst. Cat. d'Hist. Nat. —Febrer 1915

la copa ben arredonida, bicolor, amb una soca recta d'un metre amb vinticinque centímetres de circumferència a l'alçada d'un de terra, i més mirant-lo de contrallum, a posta de sol, fa l'impressió d'una figura idealista en mitg d'un paisatge viu i real. El to clar de les puntes grogues contrasta tant vivament amb el fosc del vert, que sembla invitar a l'indagació de les causes que produeixen tant curiós fenòmen. Proven d'esbrinar-les.

La manca, bo i parcial, de substància verda o *clorofila* en el pi florit del bosc de «Cân Vilar», és una vera *anomalia* de les fulles, procedent de l'alteració o imperfecta formació de dita substància. Aquesta anomalia les converteix en fulles matiçades o virolades, constituent, lo que s'en diu en jardineria, per un mot usual, encara que derivat de llengua estrangera, una *penachura*. No's pot considerar com un cas d'*albinisme*, car aleshores la decoloració fora total; ni com verídica *clorosis*, que tindria el mateix caràcter; essent aixís, segons al començament deiem que la particularitat del pi florit, és la de presentar la meitat solzament de ses fulles amb la color canviada o alterada. Quant més se'n podria dir un cas d'*albinisme* o *clorosis* incompletes. Pro aquesta denominació tampoc és del tot exacta; doncs per un general aquesta modificació produeix ratlles, línies, cintes, taques o punts descolorits en les fulles afectades. Cal observar-ho particularment en els jardins en mates de Boix (*Buxus sempervirens* L.) Salvia (*Salvia officinalis* L.) Olivella (*Ligustrum vulgare* L. i *japonicum*) Boix grèbol (*Ilex aquifolium* L.) Evonymus (*Evonymus japonicus*) Aucuba (*Aucuba japonica*)...; presentant-se en les fulles de les plantes monocotiledònees en línies paraleles als nervis, com veiem en les Etzavares (*Agave*) Formi (*Phormium cookianum*), Lliri (*Iris*),... constituent les varietats que'ls jardiniers anomenen *foliis variegatis*, és a dir, amb fulles virolades. Pró en nostre cas el canvi de color és localitzat en les extremitats terminals o puntes de les fulles. És doncs una modificació d'altre ordre.

Per això no és gens fàcil d'endevinar com la va adquirir l'exemplar qu'estudiem. Pro pensant amb que tot sovint passa, encara que sols en proporció mínima, en moltes plantes de conreu, podem conjecturar i donar com una explicació hipotètica, que una manca de principis nutritius suficients i dels indispensables per a la constitució deguda de la *clorofila* o matèria verda en tota la llargària de la fulla, determinà en un principi la anomalia de que venim tractant, i que continuant en sa creixença va arribar a fixar-se amb un caràcter de plena estabilitat, a la manera que'n Moquin-Tandon assegura que passa en altres anoma-

lles, que tant s'arrelen en molts cassos fins a fer-se hereditaries. ¿Qui sap si l'influx de la causa sospitada va ésser auxiliat per la col·laboració de qualques paràsits com pugons o còccits que podrien haber xuclat les substancies que luego mancaren a les fulles?

Fa sospitar que el fenòmen que tractem d'explicar vingui determinat per l'influx dit d'insuficiència dels materials alimenticis de la planta, el fet de que la manca de color resti localitzada a la meitat superior de les fulles. En efecte, es compren fàcilment que'l defecte d'alimentació o assimilació degut a la causa dita, feu que no's formés degudament la clorofila en les puntes, on la sava en tal cas arribava gastada o degenerada.

Ni s'em digui que pogueren concórrer com a causes productores la manca de llum, o bé un excés d'humitat, amb una evaporació imperfecta. No la primera, doncs aleshores és natural que la part baixa de la fulla fora la més perjudicada, i per tant la decolorada; quant precisament passa tot al revés en el cas del pi florit. No la segona, perquè l'arbre no està en cap fondalada, on es deturin les aigües, ans gairebé al cim de la costa, i el terrer és de llicorella flonja, i per conseqüència força permeable. No influint, doncs, aquestes causes aïlladament considerades, en cap manera fora lògic deduir que podrien fer-ho plegades. Resta, doncs, ferma nostra hipòtesis de considerar com a factor principal de la modificació qu'estudiem, la migrada nutrició i assimilació, a punt que al arribar la sava a les puntes de les fulles, ja no'ls hi porti tots els materials nutritius indispensables; que se'ls han quedat i consumit les parts baixes; poguent-se sospitar particularment la manca o quantitat insuficient de «ferro», element sense el qual, segons està comprovat experimentalment, no pot formar-se la materia verda de les plantes.

Per l'època en que ferem l'excursió no poguerem recollir i reparar en les flors, per a examinar si presentaven qualche modificació o variació específica. Les fulles, llevat de la estudiada, res tenen de diferent respecte de l'especie tipu, i lo mateix cal dir del *conos* o pinyes que ni per la grandaria, ni per la forma, color, col·locació, figura de les escates, arestes, escut i ombilic del centre d'aquestes, en res s'aparten del pi ver, que permeti apreciar caràcters prou diversificats per a fer-ne una nova especie. Ni la modificació aïllada de les fulles fora prou per a constituir una varietat o raça, si sols se trovés en l'exemplar de referencia; pró és el cas, que sembrats pinyons d'aquest, surten els arbres amb la mateixa modificació. De manera, que'n havem vist a Olzinellas, d'ençà la mida d'un decímetre fins a la de un metre i mitg,

tota una serie de peus, que conserven per reproducció la color característica del pi pare, el del bosc de «Can Vilar». Afirmant-se doncs i trametent-se aquest caràcter per la generació deu haver esdevingut hereditari, i per tant, es deu considerar els nous peus nascuts amb tal modificació, i en els que d'aquests es puguin derivar com un *defecte constitucional per herència*.

Ara bé, essent la modificació de color un caràcter tant fixo que passa a hereditari per la generació, com ho demostren palesament les plantacions fetes a Olsinelles; es pot considerar com suficient per a establir una varietat nova. I a fi de conservar la significació característica que li donà la denominació popular, proposem que se'n digui *florida*. Per tant científicament correspon al «pi florit del bosc de Can Vilar de Vallgorguina,» i als que d'ell s'han derivat, i als que a l'avenir s'en derivin, d'un i altres, mentres servin la coloració típica del primer, el nom tècnic:

Pinus pinea L., var. *florida* de Barn., nova var.

Sarrià, Octubre, 1915.

Lepidòpters nous per la fauna Catalana,

pertanyents a les famílies

Geometrídae - Nolídae - Cymbídae - Arctíídae

Zygaenídae - Psychídae - Aegeríídae,

PER

IGNASI DE SAGARRA

El present treball ve a ésser la continuació d'aquell que amb el mateix anunciat publicarem en nostre Butlletí, corresponent al Maig d'enguany. Hem d'avençar que en l'ordenació d'aquestes quantes especíes hem seguit el mateix patró que aleshores, o sia l'última edició del catàleg dels lepidòpters de la fauna paleàrtica publicat pels